

Öğretmenler
İçin

**Çocuk İhmal
ve
İstismarı
El Kitabçığı**

*Van Rehberlik ve Araştırma
Merkezi*

ÇOCUK İSTİSMARI NEDİR.....	03
RİSK FAKTÖRLERİ.....	04
Çocukla ilişkili faktörler.....	04
Anne-baba ya da bakım verenle ilişkili faktörler.....	05
İlişkisel-sosyal faktörler.....	05
Çevresel-toplumsal faktörler.....	06
SINIFLANDIRMA ve BULGULAR.....	07
İhmal.....	08
Fiziksel istismar.....	11
Cinsel istismar.....	13
Duygusal istismar.....	20
ÇOCUK İSTİSMARININ SONUÇLARI.....	22
Fiziksel sonuçlar.....	22
Ruhsal sonuçlar.....	23
Sosyal-toplumsal sonuçlar.....	24
ÇOCUK İSTİSMARINI ÖNLEMEDE OKULUN VE ÖĞRETMENLERİN ROLÜ.....	25
BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	30
Bildirim sürecine yönelik değerlendirme.....	31
Bildirim yolları.....	32
KAYNAKÇA.....	33

Çocuk İstismarı Nedir?

Çocuk istismarı, **Dünya Sağlık Örgütü** tarafından “bir sorumluluk, güven ya da güç ilişkisi bağlamında, çocuğun sağlığı, yaşamı, gelişmesi ya da onuru açısından fiilen zararlı veya potansiyel olarak zararlı sonuçlar verebilecek her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel istismar, ihmal ya da ihmalkâr davranış veya ticari amaçlı, ya da diğer her türlü sömürü” olarak tanımlamaktadır.

Çocuk istismarı, çocuğun hayatına, sağlığına, gelişimine, güven, sorumluluk ve becerilerle ilgili genel değerlerine zarar vermekte, özellikle çocuklukta maruz kalınan şiddet, istismar ve ihmal, derin izler bırakmakta, akıl ve ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Risk Faktörleri

Çocuk istismarı, pek çok faktörle yakinen ilişkili bir kavram olup, belirti ve bulguların risk faktörleri ile bir bütün olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

Çocukla ilişkili faktörler:

- İstenmeyen çocuklar ya da istenmeyen cinsiyette çocuklar
- Doğumsal anomaliler, mizaç vb. nedenlerle ailenin beklentisini karşılayamayan çocuklar
- Zihinsel gerilik, erken doğum, kronik hastalık gibi nedenlerle sürekli bakım gerektiren çocuklar
- Engelli çocuklar
- Hiperaktivitesi, tehlikeli davranış sorunları olan çocuklar
- Başarısız okul hayatı olan çocuklar
- Anti sosyal arkadaş grubuna sahip olan çocuklar

Risk Faktörleri

Anne-baba ya da bakım veren ile ilişkili faktörler:

- Genç ebeveyn, yalnız yaşayan ebeveyn olmak
- Ebeveynlik konusunda beceri sahibi olmamak
- Eğitim eksikliği (Çocuk gelişimi hakkında bilgisizlik bilinçsizlik)
- Alkol ve/veya uyuşturucu kullanıyor olmak
- Çocukken istismara uğramış olmak
- Fiziksel veya psikiyatrik bir hastalık sahibi olmak
- Dürtü ve öfke kontrolünde yetersiz olmak
- Toplumsal iletişim becerilerinin yetersizliği
- Üvey ebeveyn olmak
- Çok eşli olmak
- Parçalanmış aile

İlişkisel-sosyal faktörler:

- Ebeveyn ve çocuk bağının kopuk olması
- Çok çocuklu, katı disiplin uygulayan aileler
- Ekonomik sıkıntı, işsizlik, aile içi şiddet varlığı
- Sosyal destek sistemlerinin yetersizliği
- Aile bireyleri arasındaki bağın zayıf olması, sözel ve psikolojik çatışmaların sık yaşanması

Risk Faktörleri

Çevresel toplumsal faktörler:

- Uygun beslenme, barınma ve bakım olanaklarının yetersizliği
- İşsizlik oranlarının yüksek, geçim sıkıntısının yaygın olması
- Uyuşturucu ticaretinin varlığı
- Çocuğun savunuculuğunu yapacak kurum ve yapıların yetersizliği
- Çocuk işçiliği konusunda denetleme ve rehabilitasyonun yetersizliği
- Çocuğu koruyan yasaların yetersizliği
- Çocuğa verilen değerin düşük olması
- Cinsel ayrımcılık ve toplumsal eşitsizlik
- Şiddetin kabul edilir olması, hoşgörülle karşılanması, organize şiddetin varlığı
- Pedofili
- Kontrolsüz internet kullanımı
- Ekonomik zorluklar (yoksulluğun yarattığı stres, kötü koşullarda yaşayan nüfus sayısında artış, kalabalık konutlarda yaşam vb.)

Sınıflandırma ve Bulgular

Çocuk istismarı temel olarak 4 ana başlık altında sınıflandırılmaktadır:

- İhmal
- Fiziksel istismar
- Cinsel istismar
- Duygusal (Psikolojik) istismar

Sınıflandırma ve Bulgular

İhmal:

- **Duygusal ihmal;** çocuğa sevgi ve ilgi gösterilmemesi, özellikle ergenlik yıllarında destek ve denetimden yoksun bırakılması,
- **Cinsel ihmal;** iki yaşından büyük bir çocuğa cinsel kimlik gelişimini bozabilecek, ileride davranış bozukluklarına neden olabilecek şekilde yaş ve cinsiyetine uygun davranılmaması, giydirilmemesi, oyuncak alınmaması,
- **Eğitim ihmali;** zorunlu okul çağındaki çocuğun okula gönderilmemesi, özel eğitim ihtiyaçlarına ilgisiz kalınması, kronik devamsızlık davranışına izin verilmesi, okula giden çocukların dersleri, okuldaki sorunları ya da başarısızlıkları ile ilgilenilmemesi,
- **Fiziksel ihmal** ise çocuğun beslenme, barınma, sağlık, giyinme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada yoksunluk veya yetersizlik olarak tanımlanmaktadır.

Çocuk İhmali

Kontrol Listesi

- Kirli veya belirgin bir şekilde çok büyük/küçük ya da sık onarıma ihtiyacı olan giysilerle okula geliyor mu?
- Hava şartlarına göre yetersiz giyinmiş görünüyor mu?
- Her zaman aç görünüyor mu? Okula az miktarda yemek getirmesine rağmen yemeği depoluyor veya yemek çalıyor mu?
- Yatma rutini veya uyku düzeni olmaması nedeniyle düşük enerjili, halsiz ve yorgun görünüyor mu?
- Sıkça küçük kardeşlerine baktığından söz eder mi?
- Hijyen sorunu, idrar ya da dışkı kokusu, ağız kokusu ya da çürük dişleri var mı?
- Kötü beslenme sonucu çok zayıf ya da karnı şiş görünür mü?
- Enfekte olmuş yaralar veya çürümüş ya da abseleşmiş dişler gibi dikkat edilmemiş medikal problemlere ya da diş problemlerine sahip mi?

Çocuk İhmali

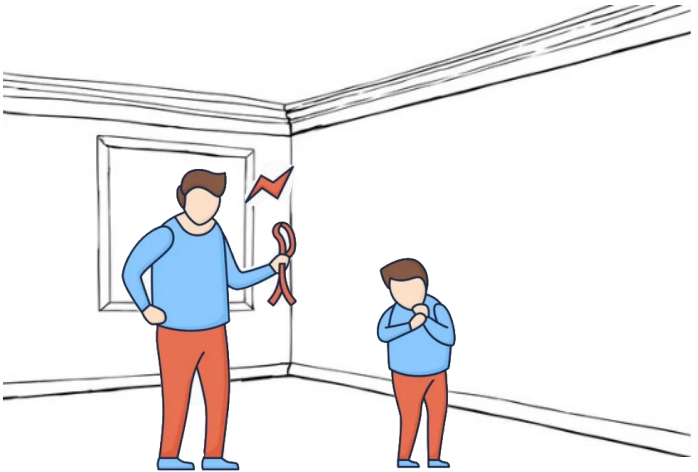
Kontrol Listesi

- Çalma, zorbalık ya da diğer suç davranışları sergiler mi?
- Sık okul devamsızlığı veya okula gecikmesi var mı?
- Muhtemel hijyen, bunalım ya da olumsuz davranışlar nedeniyle akran ilişkileri olumsuz etkilenir mi?
- Problem çözme ya da başa çıkmada zorluk yaşar mı?
- Pes etmiş gibi görünür mü?
- Düşük benlik saygısı gösterir mi?
- Davranış bozukluğu ya da muhalif davranışlar sergiler mi?
- Dili anlamada ve ifade etmede zorluk yaşar mı?
- Kapasitesiyle uyumsuz şekilde çeşitli akademik problemleri var mı?

Sınıflandırma ve Bulgular

Fiziksel İstismar:

- Fiziksel istismar, en geniş kapsamı ile “çocuğun kaza dışı ve önlenemez davranışlar sonucunda fiziksel zarar görmesi” ya da “çocuğun kaza dışı yaralanması” olarak tanımlanır.
- Aynı zamanda itaati sağlama, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacı ile elle ve/veya herhangi bir aletle vurma, itme, tekmeleme, sallama, sarsma, ısırma, boğma, yakma, zehirlenme ve benzeri şiddet içeren eylemler ile çocuğun vücuduna, iz bırakacak/ bırakmayacak şekilde zarar verilmesi olarak da tanımlanabilir.
- Fiziksel istismar olgularında, tekrarlama oranının % 60, ölüm oranının % 10’a kadar ulaşabildiği dikkate alındığında erken tanı, fiziksel istismarın ağır sonuçlarından kaçınılması açısından hayati önem taşımaktadır.

Fiziksel İstismar

Kontrol Listesi

- Özellikle vücudun normalde yaralanabilir olmayan bölgelerinde yoğun bereler var mı? Farklı renkteki bereler iyileşmenin çeşitli aşamalarını gösteriyor mu?
- Baş veya yüz, karın veya bilek ve dirsek arasında sık sık bereler var mı?
- El izleri, bağ izi veya kemer tokası gibi belirli şekillerde bereler var mı?
- Vücudun etrafında yanık oluşturan elektrik kablosu veya kamçı benzeri bir nesneden sert darbeleri gösteren işaretler var mı?
- Vücudun çeşitli bölgelerinde, farklı yönlerden darbeleri gösteren bereler var mı?
- Ağrıya karşı aşırı hassasiyet, ağrı şikâyeti ya da ağrı kaynaklı vücut sertliği veya garip hareketler var mı?
- Şiddetli saç çekmeler nedeniyle kel alanlar var mı?
- Yetişkin boyutlu insan ısırığı izi var mı?
- Özellikle sigara, ütü ve benzeri nesnelere kaynaklı yanıklar var mı?
- Yapılan açıklamayla uyumsuz yaralanmalar var mı?

Sınıflandırma ve Bulgular

Cinsel İstismar:

- Cinsel istismar; psikososyal gelişimini tamamlamamış bir çocuğun, bir yetişkin tarafından zorlanarak, mecbur bırakılarak, ikna edilerek ya da kandırılarak cinsel uyarılma amacıyla kullanılması şeklinde tanımlanmıştır.
- Cinsel istismar, çocuk istismarı tipleri içerisinde saptanması en zor istismar türü olarak değerlendirilmekte; çocukların, bebeklikten erişkinliğe uzanan gelişimsel süreçlerinde herhangi bir anda cinsel istismar kurbanı olabileceği bilinmektedir.
- Çocuk cinsel istismarının yaygınlığı, çeşitli çalışmalarda %10-40 arasında bildirilmektedir. Cinsel istismar kız çocuklarında erkek çocuklara oranla 2-5 kat fazla bildirilmekte birlikte, ülkemiz ölçeğinde bu oran yaklaşık olarak 4'tür.
- Ülkemizde kız öğrencilere yönelik olarak gerçekleştirilen bir araştırmada, kız çocuklarının % 11,3'ü çocukken özel bölgelerine dokunulduğunu, % 4,9'u ise cinsel ilişkiye zorlandıklarını ifade etmiş, söz konusu öğrencilerin, % 1,8 oranında aile içi cinsel istismar mağduru olduğu saptanmıştır.

Sınıflandırma ve Bulgular

Cinsel istismar türleri:

- **Temas içermeyen cinsel istismar;** cinsel içerikli konuşma teşhircilik ve voyerizmi (röntgencilik) içerir.
- **Cinsel içerikli konuşma;** istismarcının, çocuğun cinsel özelliklerine yönelik veya çocuk üzerinde gerçekleştirmeyi istediği cinsel faaliyetleri anlattığı ve başka cinsel öneri ve yorumlarda bulunduğu istismar şeklidir.
- **Teşhircilik;** istismarcının mağdura göğüs, penis, vajina, anüs gibi özel bölgelerini gösterdiği ve/veya mağdurun önünde mastürbasyon yaptığı istismar şeklidir. Bu gruba, çocukların yetişkin bireylerin cinsel eylemine tanık olmaları gibi durumlar da girmektedir.
- **Röntgencilik;** istismarcının açıkça ya da gizlenmek sureti ile mağduru soyunurken, çıplak ya da zaman zaman cinsel uyarıcılıktan uzak, ancak istismarcıyı cinsel olarak tatmin eden aktivitelerde bulunurken gözlemesidir.
- **Cinsel Dokunma;** vücudun özel bölgelerine (göğüsler, vajina, penis, kalçalar, anüs ve çevresi, vb.) yönelen dokunmadır. Eylem, istismarcı ya da mağdur tarafından gerçekleştirilebileceği gibi karşılıklı da olabilir. Frotaj (fortçuluk) da istismarcının, özel bölgeleri ile mağdura sürtünmesiyle cinsel doyuma ulaştığı cinsel dokunma boyutunda bir istismar şeklidir.

Sınıflandırma ve Bulgular

Cinsel istismar türleri:

■ **İnterfemoral İlişki (Genital Sürtünme);**

istismarcının penisini çocuk mağdurun bacakları arasına yerleştirerek hareket ettiği ilişki şeklidir. Kuru ve vulvar ilişki terimleri de interfemoral ilişki kapsamında değerlendirilir. İstismarcılar tarafından küçük çocuklarda yaralanmayı engellemek, büyük çocuklarda ise gebeliğe tedbir amaçlı tercih edilmektedir.

■ **Oral-Genital Seks;** istismarcının çocuğun genital organlarını yalaması, öpmesi, emmesi veya ısırması veya çocuğun oral yoldan kendiyile birleşmesini sağlamasıdır. Eylem, cunnilingus (ağız-vajina), fellatio (ağız-penis) veya analingus (ağız-anüs) ya da nadir de olsa karşılıklı oral birleşme şeklinde gerçekleşebilir.

■ **Seksüel penetrasyon;** istismarcının mağdurun bir orifis açıklığına girişi ile gerçekleşir. Penetrasyon dijital ya da objelerle gerçekleştirilebileceği gibi, sıklıkla penisin vajina ya da anüse penetrasyonu söz konusudur.

■ **Genital-anal-oral ilişki;** penisin vajinaya, anüse veya ağıza penetrasyonudur.

■ **Dijital penetrasyon;** parmakların vajinaya, anüse, her ikisine birlikte ya da ağıza sokulması ile gerçekleşir.

Sınıflandırma ve Bulgular

Cinsel istismar türleri:

- **Cisim penetrasyonu;** daha az rastlanan bir cinsel istismar şekli olup, bir cismin (vibratör, cetvel, boya kalemi, havuç, salatalık, vb.) sıklıkla mağdurun vajinasına olmak üzere, anüs veya ağızına sokulması ile gerçekleştirilir.
- **Cinsel sömürü;** suç faillerinin çocukla direkt cinsel temasından ziyade çocuğun parasal kazanç amaçlı bir cinsel obje olarak kullanım amacı söz konusudur. Cinsel sömürü "çocuk pornografisi" ve "çocuk fuhuşu" olmak üzere iki alt başlıkta incelenmektedir.
- **Bilişim yoluyla cinsel istismar:** Çocuklara ulaşma yollarının kısıtlı olması halinde bilgisayar, telefon, tablet vb. teknolojilerin bazı istismar türleri açısından kullanımı kolay, ucuz ve yaygındır. Ebeveynler, öğretmenler, sağlık çalışanları gibi çocuklarla iletişim halindeki yetişkinler bu dijital araçların güvenli kullanımıyla ilgili çocukları bilgilendirmeli ve uygun kullanım açısından onları desteklemelidirler. Ayrıca evde, okulda ve arkadaş ortamında çocuğun internette maruz kaldığı içerikleri takip etmelidirler.

Sınıflandırma ve Bulgular

Cinsel istismarcının özellikleri ve istismarın ruhsal ve davranışsal bulguları:

■ Toplumda cinsel istismar eylemlerini gerçekleştiren kişiler, “hasta” ya da “anormal” olarak değerlendirilmekte, normal insanlardan farklı olarak bozuk bir kişiliğe ve cinsel yönelime sahip oldukları düşüncesi yaygın bir kabul görmektedir.

■ Fakat klinik çalışmalar ve toplumsal taramalarda cinsel saldırıda bulunan kişilerin çok büyük bir kısmının normal bir yaşayış tarzını sürdüren, mesleği, ailesi ve çocukları olan, eğitilmiş, çevresi tarafından sayılan kişiler olduğu gözlenmiştir.

■ Bununla birlikte bu kişilerin, çocuğun çevresinden ve tanıdığı kişiler olup, büyük oranda akrabalar, öğretmenler, komşular, otorite figürleri gibi çocuğun bildiği ve güvendiği kişilerden olduğu bilinmektedir.

■ Bu veriler ışığında sosyal, toplumsal, ahlaki ve kültürel olarak ciddi bir halk sağlığı sorunu olan cinsel istismar kavramı toplumun her kesimini ilgilendiren önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cinsel İstismar

Kontrol Listesi

- Üstü başı yırtılmış lekeli ya da kanlıysa, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları varsa, yürümede ve oturmada zorluk çekiyorsa, genital bölgede acı, şişkinlik, kızarıklık kanama ya da kaşıntı varsa bunlar en önemli fiziksel belirtilerdir.
- Yaşına uygun olmayan cinsel içerikli konuşma, davranış ve tutumları var mı?
- Resimlerinde, oyunlarında ve davranışlarında cinsel içerikli temalar var mı?
- Cinsel anlamda ileri derecede bilgi sahibi mi ve bunu dile getiriyor mu? Konuşmasında cinsel içerikli sözcükleri sık kullanıyor mu?
- Duygularını kontrol edememe, kendini suçlama, kaygı ve utanma gibi duygu durum dalgalanmaları yaşıyor mu?
- Sebepsiz yere ağlama, öfke patlamaları, saldırganlık, güvensizlik, düşmanca tavırlar sergileme gibi davranışları var mı?
- Yakın temastan çekiniyor, dokunmaya karşı ani ve korkulu tepkiler veriyor mu?
- Belirli kişilerden ve mekanlardan çekinme /korkma var mı?

Cinsel İstismar

Kontrol Listesi

- Yanında sürekli birinin bulunmasına ihtiyaç duyuyor, yalnız kalmaktan kaçınıyor, ilgi ihtiyacı ile uygunsuz talepleri kabul ediyor mu?
- İstismar eden kişi, çocuğu tehdit edebilir. Bu durumda çocuğun algılama problemleri oluşur. Algılama problemleri var mı?
- Fiziksel bir problem bulunamadığı halde aniden ortaya çıkan baş ağrısı, karın ağrısı, mide bulantısı gibi somatik yakınmalar var mı?
- Kendini sosyal olarak soyutlama, içine kapanma hayattan zevk alamama, arkadaş ilişkilerinde kopma ve yaşıtları ile ilişki kuramama gibi sosyal davranışlarda bozulma var mı?
- Alkol ve/veya madde kullanımı, aşırı kilo alma ya da verme ani iştah kaybı veya artışı, uyku problemleri (uyuyamama, kabuslar vb.) gibi son zamanlarda ortaya çıkan problemler var mı?
- Klinik düzeyde depresyon, depresyon türü yakınmalar, intihar eğilimi ve/veya girişimi mevcut mu?

Sınıflandırma ve Bulgular

Duygusal İstismar:

■ En sık karşılaşılan istismar formu olan duygusal istismar, çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının sürekli kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkisinden sürekli yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun, topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, çocuğun ruhsal bütünlüğünü bozacak şekilde:

- Bağıрма, azarlama,
- Kıyaslama, sürekli alay etme,
- Aşırı koruma - bağımlı kılma - otorite gösterme,
- Aşağılama, yok sayma,
- Küçük düşürme, lakap takma,
- Gereksinimleri ile ilgilenmeme,
- İletişim çabasına tepkisiz kalma,
- Çocuktan yaşına/kapasitesine uygun olmayan beklentilerde bulunma

Duygusal istismar kalıbı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duygusal İstismar

Kontrol Listesi

- Şakalara bozulma ya da acı içindeyken gülme gibi uygunsuz duygular gösterir mi?
- Davranışlarında aşırılık derecesinde mutluluk ya da çok depresiflik gösterir mi?
- Çekinme-başkalarıyla hiçbir sözlü ya da fiziksel iletişim kurmama davranışı gösterir mi?
- Kendine zarar verme davranışları (örn; kendini kesme) gösterir mi?
- Vandalizm, hırsızlık, gaddarlık gibi genel yıkıcı davranış gösterir mi?
- Yeni materyalin öğrenilmesinde konsantrasyon güçlüğü ya da detaylara zoraki dikkat gösterir mi?
- Sallanır mı, başparmak emer mi, kafa sallar mı? Bu davranışların uygun olmadığı bir yaştan sonra idrar ve dışkı kaçırmı?
- Sık sık karın ağrısı veya baş ağrısı şikâyeti, açıklanamayan kilo kaybı ya da kazanımı vb. fiziksel belirtileri var mı?
- Madde kullanımı, yeme bozuklukları veya histeri, takıntı, fobi gibi ruhsal sıkıntıları var mı?

Çocuk İstismarının Sonuçları

Fiziksel Sonuçlar:

- Çocuklarda büyüme ve gelişme geriliği
- Yumuşak doku lezyonları, kırıklar, yanık ve haşlanmalar sonucundaki sekeller (işlev veya doku bozuklukları)
- Nedeni tespit edilemeyen psikolojik kökenli ağrılar (migren, sırt ve cinsel organ ağrıları), bulantı ve kusma
- Rahim kistleri ve urlar, vajinal enfeksiyonlar
- Bedenin çeşitli bölgelerinde deri hastalıkları ve alerjiler
- Kafa travmalarına ikincil zeka gerilikleri ve öğrenme güçlükleri
- İç organ yaralanmaları
- Kronik hastalıklar
- Vücut bütünlüğünde bozulmalar
- Hamilelik, düşükler
- Ölüm

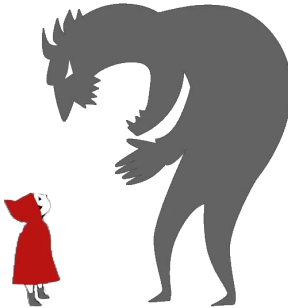

Çocuk İstismarının Sonuçları

Çocukluk döneminde ağırlıklı olarak akademik performans, hafıza ve öğrenme ile ilgili sorunlar görülürken, uzun vadede yetişkin dönemde, yaşama uyum sağlamakta zorluk, düşük benlik saygısı, evlilik ve ebeveynlik sorunlarının yanı sıra birçok psikiyatrik hastalık ve bulgular görülebilmektedir...

Ruhsal Sonuçlar:

- İhanete uğrama, güçsüzlük, damgalanma
- Zedelenmiş cinsellik, cinsel duygu ve tutumlar
- Normal gelişimlerinden sapmalar
- Cinsel kimlik bozuklukları
- Depresyon
- Kaygı bozuklukları
- Travma Sonrası Stres Bozukluğu
- Düşük benlik saygısı
- Alkol-Madde kullanımı
- Yeme bozuklukları
- Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu
- Kişilik bozuklukları
- Kişilerarası ilişkilerde sorunlar
- Akademik sorunlar-evlilik sorunları
- Alkol ve madde bağımlılığı
- İntihar düşünceleri, girişimleri, tekrarları
- Ölümler

Çocuk İstismarının Sonuçları

Toplumun önemli değerlerinden birisi olan çocuğun maruz kaldığı bu yıkıcı eylem (istismar), en başta güven duygusunu yok etmekte, toplumsal ve kültürel olarak insan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Sosyal bir varlık olan insanın kişilerarası sağlıklı iletişimini bozmakta, toplumsal açıdan da vicdani ve ahlaki ciddi bir yıkıma neden olmaktadır...

Sosyal-toplumsal sonuçlar:

- Riskli cinsel davranışlar
- Suça yönelik davranışlarda artış
- Mağdur çocuğun tekrar cinsel ve fiziksel istismara maruz kalması
- Toplumsal şiddetin yaygınlaşması
- Çocuk gelinler
- Aile yapısında bozulmalar
- Zührevi hastalıklar (siğil, herpes, frengi vb.)
- İstismar mağduru çocukların ilerleyen yaşlarda istismarcı olma ihtimali

İstismar sonucunda hemen yukarıda izlenen düzeyde ciddi/ağır sonuçlar ortaya çıkmakta, çocukluk ve ergenlik döneminde istismara maruz kalanların % 50'sinde genç yetişkinlikte ruhsal sorunlar gelişmektedir.

Çocuk İstismarını Önlemede Okulun ve Öğretmenlerin Rolü

■ Çocuklar ile doğrudan iletişim içinde olmaları, çocukların sorunlarını öğretmenleri ile paylaşmaları, çocuk eğitimi ile ilgili bilgi ve deneyime sahip olmaları, çocukların davranışlarını önceki davranışları ya da yaşlılarıyla kıyaslayabilmeleri, çocuklardaki davranış değişikliklerini fark edebilmeleri, istismar şüphesinde bildirim yapma zorunluluklarının olması nedeniyle öğretmenler, istismar-ihmalin önlenmesinde çok önemli bir role sahiptirler.

■ Ayrıca, öğretmenlerin çocuklar ve ailelere yönelik istismarı önleme konusunda eğitim verme imkânlarının bulunması da çocukları korumada önemli bir fırsattır.

Kitapçıkta tüm istismar türlerinin kontrol listeleri sunulmuş olup bu bulguların da göz önüne alınarak istismar şüphesinde çocuklarla görüşülmesi, çocuklarla yapılacak olan görüşmelerin mümkün olduğunca çocuk istismarı konusunda bilgi ve deneyimi olan rehber öğretmenler aracılığı ile gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

Çocukla Görüşme

Yaparken:

- **Çocuğun size güvendiğinden emin olun** - çocuğun başı belada veya 'hatalı' hissetmesine izin vermeyin, suçlamayın.
- **Çocuğun kendini rahatça ifade etmesinden emin olun** - çocuğun kelime veya dil seçimini küçümsemeyin, eleştirmeyin.
- **Okulda çocuklarla konuşmaya en yetkin kişi olduğunuza emin olun** - çocuğun gözünü korkutmayın, tehdit etmeyin, öğüt vermeyin.
- **Görüşmeyi özel olarak yapın** - çocuğa cevaplar önermeyin, yönlendirici sorular sormayın, çocuğun vermek istediği cevaplar için baskı yapmayın.
- **Göz temasını etkin bir şekilde sürdürün** - çocuğun anlatımlarının doğruluğunu test etmeye çalışmayın, iletişimi engelleyici bir beden duruşu takınmayın.
- **Çocuğun kendi hikayesini kendi ifadeleri ile anlatmasına fırsat verin** - çocuğun rahat davranmasını engelleyebileceğinden şaşırma, hayret etme vb. güçlü tepkilerden kaçınin.

Çocukla Görüşme

Yaparken:

- Çocukla görüşürken rahat bir ortamda (masa veya sırada değil) çocuğun göz hizasına denk gelecek şekilde oturun - görüşmeyi grup şeklinde gerçekleştirmeyin, çocuğu bir yabancıyla yalnız bırakmayın.
- Görüşmenin gizli olduğunu, içeriğinin sınıf arkadaşları veya bilmesine gerek olmayan diğer kişilerle paylaşılmayacağını söyleyin - çok fazla konuşmayın.
- Çocuğun anladığı dilden iletişim kurun - çocuğun sözünü kesip onunla tartışmayın.
- Çocuktan anlaşılmayan kelimeleri/ terimleri açıklamalarını isteyin - yargılayıcı eleştirel olmayın.
- Kullanılan dil ve kelimelerin çocuk tarafından anlaşıldığına emin olun - çocuk üzülduğünde veya ağlamaya başladığında ilgisiz kalmayın veya tam tersi aşırı tepki vermeyin.
- Çocuğun inançlarına ve yaşam biçimine saygı gösterin - diğer çocuklarla kıyaslamayın
- Açık uçlu sorular sorun - çocuğu giysilerini çıkarmaya zorlamayın

Aileyle Görüşme

Yaparken:

- Bu aşamada aile, “aile bireylerinin istismar bileşeni olması ya da çocuk zararına bir sonuç doğurma olasılığı istisna olmak kaydı ile” konu hakkında mutlaka bilgilendirilmelidir.
- Çocuğu bir bütün olarak ele alırken çocuğun ailesini de **geçmiş dinamikleri ve çevresi ile** bu bütünüün önemli bir parçası olarak değerlendirmek gerekmektedir.
- **Ebeveynlerle konuşmak için duruma en uygun kişiyi seçin** - istismar veya ihmali kanıtlamaya çalışmayın, bu bir eğitimcinin rolü değildir.
- **Görüşmeyi özel olarak gerçekleştirin** - anlatımları, tepkileri, durumu onayladığınızı ya da onaylamadığınızı göstermeyin.
- **Ebeveyne görüşmenin neden gerçekleştiğini söyleyin** - konuyla direkt olarak ilgili olmayan aile meselelerini karıştırmayın.
- **Doğru, dürüst ve profesyonel olun** - ebeveyni veya çocuğu suçlamayın veya yargılamayın.

Çocuk İstismarını Önlemede Okulun ve Öğretmenlerin Rolü

- Görüşmeler sırasında çocuğun istismara maruz kaldığına yönelik spontane, açık, tutarlı ve ayrıntılı bir bilgiye ulaşılması istismarın bildirilmesi için yeterli olmakla birlikte, sıklıkla bu düzeyde bir bilgi/içeriğe ulaşılması zordur.
- Yine bu görüşmelerde somut istismar şüphesi uyandıracak bir bilgiye ulaşılamasa da fiziksel, davranışsal, duygusal ya da bilişsel belirti/bulguları gösteren çocukların; yaşanılan ildeki koşullar da dikkate alınarak varsa **Çocuk İzlem Merkezi** ya da **Üniversite Çocuk Koruma Merkezlerine**, yoksa belirtilerin niteliğine göre **Üniversite Tıp Fakültesi Adli Tıp - Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları - Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dallarına** yönlendirmeleri; çocukların olası tanıları açısından farklı düzeyde değerlendirilmelerine olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır.
- Güvenli sosyal ortamı sağlamak amacıyla okul personeli, çocuk istismar/ihmalini görmezden gelmemeli, okul programları ve politikaları düzenli aralıklarla değerlendirilip konu ile ilgili gereken hassasiyet gösterilmelidir.

Bildirim yükümlülüğü ve bildirim sürecine yönelik değerlendirme kitapçıkta ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Bildirim Yüklümlülüğü

■ Teorik olarak bir öğretmenin suçun tanımını, maddi ve manevi unsurlarını bilmesi ve yorumlaması mümkün bulunmadığından öğretmenlerin bir fiilin suç oluşturup oluşturmadığı konusunda bir değerlendirme yapması da beklenmemektedir. Dolayısı ile bildirim yükümlülüğü açısından öğretmenlerin temel çıkış noktası, çocuğun/öğrencinin anlatımları ya da öğretmenin gözlem ve değerlendirmeleri sonucunda ulaşacağı bulgu ve tespitlerdir.

Bu değerlendirme sürecinde öğretmenin suç teşkil eden bir fiilin işlendiği yönünde bir kanaate ulaşması, Türk Ceza Kanunu (TCK) ve Çocuk Koruma Kanunu açısından bir bildirim yükümlülüğü doğurmaktadır. Olayın bildirilmesi yeterli olup nitelendirilmesi gerekmemektedir.

■ Durumun tutanak altına alınması öncesinde ya da sonrasında Cumhuriyet Başsavcılığına ya da ilgili kolluk birimlerine yazılı olarak bildirim yapılabileceği gibi 112 acil çağrı merkezi aracılığı ile de bildirim mümkündür.

■ Bu bildirim, şüphelinin yakalanması, suçun araştırılması ve bildirim konusunun bir suç teşkil etmesi halinde şüphelinin cezalandırılmasına yönelik adli soruşturma sürecini başlatırken konunun Alo 183 Sosyal Destek Hattı aracılığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine bildirilmesi çocuğun korunmasına yönelik değerlendirme ve önlem sürecini tetiklemektedir.

Bildirim Yükümlülüğü

Bildirim sürecine yönelik değerlendirme:

Çocuğun istismarla ilgili spontan, açık, ayrıntılı, tutarlı anlatımı

Çocuğun istismara maruz kaldığını işaret eden ve çocuk tarafından başka bir mekanizma ile aydınlatılmayan açık bulgular (kaba dayak bulguları vb.)

Çocuğun istismara maruz kalmış olabileceğini düşündüren fiziksel, davranışsal, duygusal ya da bilişsel belirtiler

Okulda çocuğun arkadaşları arasında çocuğun istismara maruz kalmış olduğuna yönelik söylem ve duyumlar

Çocuk istismarı konusunda bilgi ve deneyim sahibi tercihen rehber öğretmen düzeyinde görüşme

İstismara yönelik direk ya da dolaylı anlatım

VAR

YOK

ÇİM
Üniversite Çocuk
Koruma Merkezi
Adli Tıp AD
Pediatri AD
Çocuk Psikiyatrisi AD

YA

DA

BİLDİRİM

Tıbbi Takip

Bildirim Yüklümlülüğü

Çocuk istismarı şüphesinde bildirim yolları:

Bildirim il/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri üzerinden Valilik veya Kaymakamlığa yapılması halinde, bu ihbar veya şikâyetlerin de ilgili birimler tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmesi bir zorunluluktur. Ancak, bu düzeyde yaşanacak aksaklıkların önüne geçilmesi amacı ile eş zamanlı olarak ihbar hatlarının kullanılması da önem arz etmektedir.

PROOCHILD

Bu kitapçık Erciyes Üniversitesi'nin Proochild Projesinden esinlenerek hazırlanmıştır.

Metin içerikleri
"Öğretmenler İçin Çocuk İstismarını
Değerlendirme ve Yönetme Rehberinden"
alınmıştır.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Van Rehberlik ve Araştırma Merkezi

- Van Rehberlik ve Araştırma Merkezi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışmakta olup; özel eğitim, psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmaktadır.
- Kurumumuzda psikolojik danışmanlar, özel eğitim üretmenleri ve fizyoterapistler görev yapmaktadır.
- Kurumumuz hafta içi (resmi tatiller hariç) 08.00 - 17.00 saatleri arasında hizmet vermektedir.

Birimlerimiz ve Misyonumuz

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Birimi

- Bütün bireylerin ücretsiz olarak faydalanabileceği psikolojik danışmanlık, rehberlik ve psikososyal destek hizmetlerini sunmak
- İpekyolu ilçesinde yer alan okullardaki rehberlik servisleri ile koordineli bir şekilde çalışmak
- Rehberlik planlarının hazırlanması ve uygulanması gibi destekleyici çalışmalar sunmak
- Okullarda görev yapan rehber retmenlerin mesleki bilgilerini arttırıcı seminer ve kurs etkinliklerini düzenlemek

Özel Eğitim Birimi

- Gelişimsel farklılık gösterdiğinden şüphe duyulan ya da üstün yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve tanılmasını yapmak, tedbir alınmasını sağlamak...

© Nisan 2022. Tüm hakları saklıdır.

Bu kitapçık Van Rehberlik ve Araştırma Merkezinin izni olmadan kısmen veya tamamen çoğaltılamaz.

Van Rehberlik ve Araştırma
Merkezi
Tel: 0432 215 04 01
E-mail: vanram_65@hotmail.com
<https://vanram.meb.k12.tr>

